

POST Bearing Witness

Elma Čavčić, Nadine Hattom,
Mila Panić, Miloš Trakilović

25.01 – 20.04.25
ARNHEM

**Bearing Witness toont getuigenissen van het leven na oorlog
*groepstentoonstelling in Arnhem en den Bosch over morele verwonding***

[Klik hier voor de openbare perskit](#)

Bearing Witness is een duo-tentoonstelling die in februari en maart 2025 plaatsvindt in POST Arnhem en Willem Twee Kunstruimte Den Bosch. De tentoonstelling brengt werk van kunstenaars uit (post)conflictgebieden samen met verhalen van Nederlandse veteranen. De kunstwerken onderzoeken herinneringen, de relatie tot land, de invloed van (gedwongen) migratie. In de verhalen delen veteranen hun morele twijfels over deelname aan verschillende VN missies. Samen laten ze zien hoe gebeurtenissen die wellicht historisch zijn af te bakenen, naklinken in levens nu.

Bearing Witness is een initiatief van Laura Mudde, freelance curator en PhD-kandidaat aan de Universiteit voor Humanistiek Tilburg. Het tentoonstellingsconcept is voortgekomen uit het promotieonderzoek naar moreel leren dat Laura Mudde onder begeleiding van prof. dr. Gaby Jacobs en dr. Carmen Schuhmann uitvoer aan de Universiteit voor Humanistiek. Eén van de deelstudies in dit onderzoek was een 2-jarig onderzoek over wat 1-op-1 begeleiding door geestelijk verzorgers kan betekenen voor veteranen die morele verwonding ervaren. Het onderzoek werd gefinancierd door het Nederlands Veteraneninstituut en de Kenniswerkplaats zorg voor zingeving.

“Het onderzoek vertrok vanuit het perspectief van de veteraan,” aldus Mudde. “Het doel was dus om vanuit hun ervaring in kaart te brengen allereerst, hoe zij morele verwonding ervaren en ten tweede wat de begeleiding door een geestelijk verzorger voor hen hierin betekende.”

Over de tentoonstelling

De tentoonstelling brengt verhalen van Nederlandse veteranen samen met kunstwerken van kunstenaars uit de (post) conflictgebieden waar de veteranen uitgezonden zijn geweest. Door bewust verschillende perspectieven op conflictsituaties samen te brengen, beoogt de tentoonstelling voorbij te gaan aan tegenstellingen die polarisatie in de samenleving voeden. De werken en verhalen dagen ons uit om voorbij te gaan aan begrenzings van tijd, plaats en mensen, omdat het ontkennen van een ander als iemand zoals jijzelf de kiem legt voor

geweld. Wat betekent het nu, in een tijd van toenemende conflicten, om deze ervaringen onder ogen te komen? Hoe dragen we getuigenis, ook als dat niet meer comfortabel is?

Je schuldig blijven voelen over dit soort situaties staat voor de geïnterviewde veteranen hun dagelijks functioneren soms jarenlang in de weg. Een verlies aan vertrouwen in zichzelf en anderen zorgt ervoor dat ze betekenisvolle relaties uit de weg gaan, zich onderdompelen in werk en fysieke uitputting, en het gevoel hebben maar boete te moeten blijven doen. Schuldgevoelens die in therapie ook wel geduid worden als disfunctionele gevoelens, omdat het 'normaal functioneren' in de weg staat. De tentoonstelling Bearing Witness richt zich daarentegen op de maatschappelijke betekenis van deze ervaringen, omdat schuld ook een constructieve kracht in zich draagt. Zoals Judith Butler onderstreept: schuld is niet alleen een manier om onze eigen destructieve krachten in te binden, het is ook een mechanisme dat het leven van een ander beschermt. Schuld bestaat namelijk niet zonder een relatie tussen onszelf en een ander, vanuit een diepgeworteld besef dat dit leven er niet is zonder het leven van een ander (Butler, 2020, p. 69).

De tentoonstelling Bearing Witness vertrekt vanuit dit wereldbeeld: een wereldbeeld dat ervan uitgaat dat leven bestaat bij gratie van een ander leven. Dat deze levens geleefd worden in een samenhangend web van mensen, dieren, planten, dingen en ideeën. En dat het ditzelfde web is dat in staat is om levens met geweld te beperken of eindigen. Dit wereldbeeld wordt in de tentoonstelling gematerialiseerd door verhalen van veteranen die worstelen met gevoelens van schuld, schaamte en verraad, samen te brengen met kunstwerken van kunstenaars uit (post)conflict gebieden. Vanuit eerste hand wordt het geleefde leven in en na situaties van oorlog en conflict invoelbaar, en ontvouwt zich een beeld van oorlog als meerstemmig verhaal dat zich niet laat afbakenen in tijd.

De werken en verhalen laten zien dat hoewel vernietiging er onherroepelijk voor zorgt dat het onmogelijk is om terug te keren naar specifieke plekken, huizen, landen - herinneringen blijven. Tijdsbesef en herinneringen houden zich immers niet aan afgebakende periodes, ze strekken zich uit, rollen zich op en trekken parallelle lijnen tussen verleden, heden en toekomst. Zo probeert de tentoonstelling voorbij te gaan aan de dichotomieën die oorlog in de eerste plaats tot stand hebben gebracht. Afbakeningen die landsgrenzen bepalen, machtsposities installeren en waardevolle levens scheiden van die levens die minder waard zijn.

De tentoonstelling in Platform POST (Arnhem) vertrekt vanuit persoonlijke herinneringen. Dertig jaar na de val van Srebrenica, brengt de tentoonstelling in beeld hoe een gebeurtenis die wellicht historisch in een afgebakend tijdsmoment te vatten is, nog steeds doorleeft in de levens nu. De werken en verhalen laten zien dat hoewel vernietiging er onherroepelijk voor zorgt dat het onmogelijk is om terug te keren naar specifieke plekken, huizen, landen, de herinneringen blijven. Herinneringen houden zich immers niet aan afgebakende periodes, ze strekken zich uit, rollen zich op en trekken parallelle lijnen tussen verleden, heden en toekomst. De tentoonstelling bij Platform POST loopt van 25 januari tot 20 april 2025.

In het tentoonstellingsgedeelte in Willem Twee in Den Bosch ligt de nadruk op de onderliggende systemen die oorlog mogelijk maken. Hier creëren de kunstwerken en verhalen een omgeving die het mogelijk maakt om de affectieve en geïnstitutionaliseerde wortels van oorlog en geweld samen te denken. Een omgeving die tegelijkertijd laat zien dat precies in dat samenspel ook scenario's van verzet en alternatieve tijdspaden kunnen ontvouwen. De tentoonstelling bij Willem Twee loopt van 8 februari tot 30 maart 2025.

Publieksprogramma

ECHO: Lezingenavond Bearing Witness

Woensdag 5 Maart

20.00 - 22.00

Op woensdag 5 maart organiseert Platform POST te midden van de tentoonstelling Bearing Witness een verdiepende avond met de naam ECHO. Wat verschuilt zich in het visuele nalatenschap van de genocide in Srebrenica? Hoe kunnen we grip krijgen op de diepe sporen die morele verwonding achterlaat?

TRAINING: De rol van geestelijke verzorging bij ervaringen van morele verwonding

Maandag 7 April
13:00 - 17:00

Op maandag 7 april geven curator Laura Mudde en universitair docent Carmen Schuhmann een training over de rol van geestelijke verzorging bij ervaringen van morele verwonding. Deze training is opgezet voor geestelijk verzorgers die in hun praktijk te maken (kunnen) hebben met mensen die morele verwonding ervaren.

Bezoekersinformatie:

POST – ARNHEM

Adres: Weverstraat 40

Openingstijden: donderdag t/m zondag van 12.00 - 17.00

Toegankelijkheid: Deze locatie is niet toegankelijk voor rolstoelgebruikers

Voor meer informatie over POST, zie: www.platformpost.nl

Heeft u nog vragen, dan kunt u contact opnemen met Vera van Nuenen (PR) via pr@platformpost.nl.

Deze tentoonstelling is tot stand gekomen met de ondersteuning van Gemeente Nijmegen en het Mondriaan Fonds.